

The background is an abstract artwork featuring horizontal bands of blue, white, and yellow. Several circular cutouts are placed over the artwork, revealing different textures and colors underneath, such as dark brown, light brown, and blue. The overall composition is layered and textured.

FRI ESM USE UM

collectie- en aankoopbeleid
moderne en hedendaagse kunst
2020-2021

inleiding

Sinds de opening van het nieuwe Fries Museum in september 2013 is het al snel de beoogde bruisende plek geworden in het hart van Leeuwarden en Friesland, met tentoonstellingen, activiteiten, evenementen, een winkel en een café.

In 2018 was Leeuwarden de culturele hoofdstad van Europa en dat gaf Friesland een culturele push die nog steeds voelbaar is. De lat ligt hoog en dat hebben we ook graag.

In dit beleidsstuk schetsen we hoe we de relatie tussen Friesland en de wereld willen stimuleren en verder ontwikkelen binnen de collectie en hoe we het aankoopbeleid willen inzetten om hedendaagse beeldende kunst een onderscheidend podium te bieden, dat goed gebruik maakt van de unieke positie die onze lokaliteit biedt ten opzichte van een snel evoluerende wereld.

In het eerste hoofdstuk geven we informatie over het Fries museum, in het tweede hoofdstuk vatten we onze missie en uitgangspunten van de collectie moderne en hedendaagse kunst samen. Hoofdstuk drie gaat over 'Visies op identiteit' en 'Visies op landschap, omgeving en ruimte' als focus binnen de collectie. De positionering van onze collectie, mede in rela-

tie tot de collectie Nederland, wordt toegelicht in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 biedt een conclusie. Tussendoor bieden we in kleine bijlages inzicht in een selectie van aankopen van de afgelopen jaren en geven we graag een aantal voorbeelden van potentiële acquisities voor de toekomst.

1. het fries museum

Het Fries Museum beschikt over een omvangrijke en gevarieerde collectie en zet deze collectie in om de bezoekers te inspireren door de kunst, cultuur en geschiedenis van Friesland te laten leven. Het Fries Museum vormt samen met het Prinsessehof een instelling. Het Fries Verzetsmuseum is volledig in het Fries Museum geïntegreerd.

Het Fries Museum gaat over de Friezen en over Friesland, een eigenzinnig stukje 'buitenland in Nederland'. Over de elf steden en het platteland, de haat-liefde verhouding met het water, de zoektocht naar het typisch Friese en de positionering van Friesland in de wereld. Het zwaard van vrijheidssrijder Grutte Pier, oude kostuums, bodemschatten uit de Friese terpen, de nalatenschap van exotische danseres en mogelijke dubbelspion Mata Hari, M.C. Escher, schilderijen van Gerrit Benner, hedendaagse beeldende kunst, samen vertellen ze het verhaal van Friesland.

Maar het Fries museum wil verder, het wil een brug slaan tussen lokale uitingen en thema's die wereldwijd spelen. Deze 'glocale' instelling bepaalt meer en meer de agenda van de tentoonstellingen, met name wat betreft het beleid van de hedendaagse kunst. Middels de aankopen, exposities en nevenactiviteiten willen we een relatie te leggen tussen het lokale en het (inter)nationale, tussen het eigene en het 'andere', bijvoorbeeld het 'andere' dat nieuwe Nederlanders met zich mee brengen. Het museum draagt graag bij aan een nieuwe gezamenlijkheid in onze samenleving. Het is een spannende tijd waarin de kunst voorop loopt in het verbreden van onze kijk op wat vreemd is en wat eigen (want iedere vreemdeling is zowel vreemd als eigen), waarin de grenzen tussen mannen en vrouwen meer fluïde raken en waarin aandacht voor het veranderende klimaat en de digitale media noodzakelijk is. En we kijken naar hoe dit elkaar allemaal beïnvloedt. Het Fries museum wil nieuwe denkwijzen het museum binnenbrengen op een manier die bij deze provincie past, dat is niet zo zeer activistisch, maar nieuwe stappen zetten zonder daarbij de tradities te vergeten, juist voortbouwend op de tradities.

Het Fries museum trok de afgelopen jaren de aandacht met een aantal grote, bijzondere tentoonstellingen.

De expositie *Alma-Tadema, klassieke verleiding*, was onderdeel van Leeuwarden-Fryslân Culturele hoofdstad in 2018. De in Friesland geboren Alma Tadema brak door als internationaal geliefd kunstenaar en op deze expositie waren 90 stukken van hem bij elkaar gebracht. De expositie ontving de Turingprijs voor het beste tentoonstellingsplan van een Nederlands museum.

In 2018 haalde het Fries Museum M.C. Escher terug naar zijn geboortestad Leeuwarden. *Escher op reis* (28 april t/m 28 oktober 2018) volgde zijn ontwikkeling van grafisch talent tot wereldberoemd kunstenaar. De tentoonstelling werd de best

bezochte tentoonstelling ooit in het Fries Museum. En met een 8,4 ook hoog gewaardeerd door het publiek.

De liefdesgeschiedenis van Rembrandt van Rijn en Saskia Uylenburgh liep als een rode draad door de tentoonstelling *Rembrandt & Saskia: Liefde in de Gouden Eeuw*. De expositie vormt het sluitstuk van het jaar waarin Friesland zich Culturele Hoofdstad mocht noemen, en was tegelijk de aftrap van het themajaar *Rembrandt en de Gouden Eeuw*. *Rembrandt & Saskia* was een publiekslieveling, het publiek waardeerde de tentoonstelling met een 8.5. Ook de pers was enthousiast: de Telegraaf vond het 'een ontroerende tentoonstelling', Trouw gaf vijf sterren en The Guardian noemde het 'unprecedented'. Een van de topstukken was *Saskia en profil in rijk gewaad (1633-1642)*, voor het eerst in ruim 250 jaar in Nederland te zien.

Deze aansprekende en goed bezochte tentoonstellingen vormen een warme context voor de exposities van hedendaagse kunst.

Het publiek waardeert het geheel van presentaties, gebouw en onze gastvrijheid met het rapportcijfer 8. Het museum ontvangt ieder jaar weer meer bezoekers. In het oude museum ontvingen wij 50.000 bezoekers, in 2014 (het eerste gehele jaar in het nieuwe museum) waren het er al 90.000, in 2015 100.000 en in 2016 170.000. In de vier maanden (oktober 2016 – februari 2017) dat de tentoonstelling van Alma-Tadema te zien was bezochten maar liefst 158.000 bezoekers het museum. De tentoonstelling over M.C. Escher ging daar nog eens overheen met maar liefst 256.000 bezoekers. Ofschoon dit een uitzonderlijk jaar betrof, met uitzonderlijke tentoonstellingen, zijn de verwachtingen voor 2019 en 2020 ook weer positief.

Het Fries Museum is voortgekomen uit de drang van het *Friesch Genootschap ter Beoefening van Friesche Geschied-, Oudheid-, en Taalkunde* om relevante werken te verzamelen en voor latere generaties te bewaren. Deze insteek, waarbinnen vanuit verschillende oogpunten breed werd verzameld, is nog steeds voelbaar in de collectie: naast topstukken zijn er ook objecten van inwisselbare kwaliteit. Om de waarde van de collectie meer op een lijn te brengen zijn de kwaliteitseisen aangescherpt. Inmiddels huist de collectie samen met die van Het Natuurmuseum, het Fries Scheepvaartmuseum, het Fries Landbouwmuseum en Tresoar in het recent gebouwde Kolleksjesintrum Fryslân. Een vakkundig ontzamelbeleid is onderdeel van de verhuizing naar dit meest duurzame en innovatieve depot van Nederland.

expositie en aankoop: fenduq van éric van hove

In 2018 heeft het Fries museum *D9T (Rachel's Tribute) (2015)* van Éric Van Hove (Algerije, 1975) verworven, een complex en geïmageerd werk.

D9T (Tribute to Rachel) is een replica van een Caterpillar C18 dieselmotor, een motor uit een industriële shovel. De bulldozer werd ontwikkeld om de infrastructuur in ontwikkelingslanden te verbeteren maar sinds de Vietnamoorlog vooral ingezet als brute vernietigingsmachine om barricades mee op te ruimen en rellen mee neer te slaan. Daarmee is de bulldozer het symbool geworden van onderdrukking in plaats van opbouw. Het object van ruim 1 meter hoog bestaat uit bijna 300 onderdelen gemaakt van 46 verschillende materialen en gefabriceerd door ambachtslieden uit Brazilië, Kongo, Indonesië, Marokko en andere landen. Van Hove demonteerde het motorblok en gaf ieder van hen een onderdeel van het blok om na te maken in het materiaal waarmee ze gewend zijn te werken. De werken die uit zijn samenwerkingen voortvloeien zijn prachtige constructies vol ambachtelijk handwerk waarvan veel onderdelen zijn verstopt in de motor. Hij ziet het motorblok als een afspiegeling van de maatschappij waarin alle onderdelen van belang zijn, ook al zijn ze op het eerste gezicht onzichtbaar, of lijken ze klein en onbelangrijk.

D9T (Tribute to Rachel) was het uitgangspunt voor de tentoonstelling *Fenduq*.

Naast dit werk zijn er brommers en scooters zien, van dezelfde ambachtelijke vreemdheid en schoonheid en die ook echt kunnen rijden. De Mercedes-240 doet in Marokko veelal dienst als taxi. Met zijn Duitse oorsprong en imago van kwaliteit en onverwoestbaarheid is de auto daar een statussymbool. Van Hove bouwde zijn *Dorigin* geheel op uit Mercedes-240 onderdelen en reed ermee naar het land van herkomst, waar de auto eerder als Marokkaans wordt gezien dan als typisch Duits product. Daarmee stelt het kunstwerk vragen over identiteit en eigendom.

De tentoonstelling *Fenduq* adresseert de globale identiteit: de waarde van het ambacht binnen de hedendaagse context waarbij hij een link legt tussen die traditionele lokale identiteit en globaal functioneren. Het motorblok staat voor de kunstenaar symbool voor de industrialisatie, die in veel landen het einde betekende van het klassieke ambacht. Lopende bandwerk in plaats van handwerk. Met zijn imposante replica's zet Van Hove traditionele ambachten opnieuw op de kaart. Hij combineert de schoonheid van design met actuele thema's als de verdeling van welvaart en de verschillen tussen het westen en de rest van de wereld.

De expositie legt een verbinding zowel tussen Marokko en de westerse wereld als tussen Friesland en de internationale context. In het werk van Van Hove zijn parallellen te trekken met Hindeloopen (het samenkomen van verschillende internationale invloeden/vormgeving/ambacht).

fryske motor

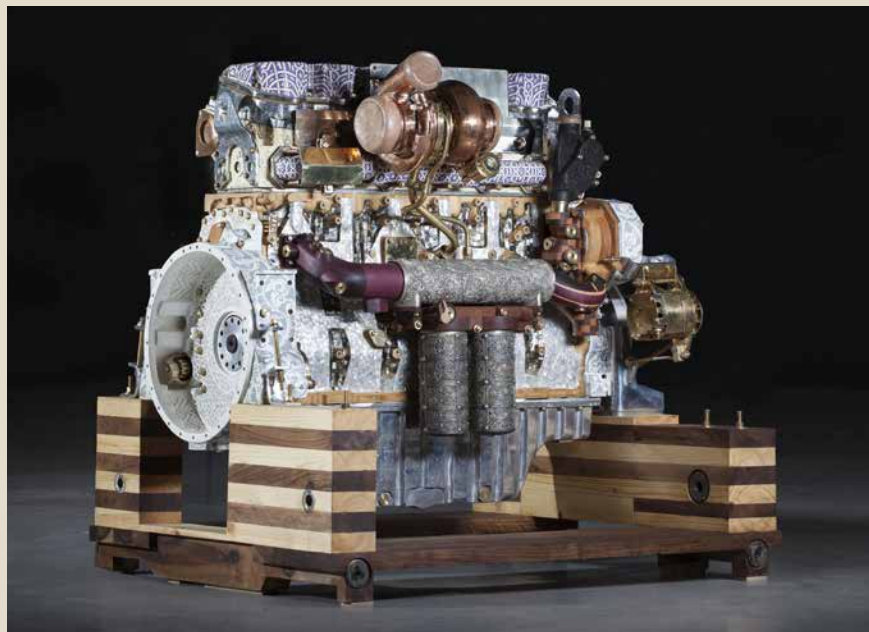
Speciaal voor het Fries Museum ontwikkelt de kunstenaar in opdracht een nieuw werk. Gedurende de tentoonstelling werken Friese, Marokkaanse, Zweedse en Indonesische vakmensen aan de reproductie van de motor uit

een veldhakselaar. De Claas Jaguar veldhakselaar is een geliefd landbouwvoertuig op het Friese platteland. De motor wordt gemaakt van uiteenlopende materialen, van Marokkaans houtwerk tot Hindelooper schilderwerk en van Indonesisch snijwerk tot Zweeds glaswerk. Friese ambachtslieden worden intensief bij de realisatie betrokken. In de tentoonstellingsruimte is de voortgang van dit dynamische project te volgen. Het motorblok dat als basis wordt gebruikt is aangeboden door HAMOFA.

Op uitnodiging van het Fries museum reisden een aantal leerlingen van het Gomarus College en studenten van het Friesland College in mei af naar het atelier van Eric van Hove in Marrakesh. Zij gaan meekijken en meewerken met het ambachtsteam van Van Hove. Zij hebben al een werkperiode bij Friese ambachtslieden die die meewerken aan de Fryske motor.

De permanente workshop levert een element van beleving die een breder publiek trekt, maar waaruit ook een relatie met lokale omstandigheden te leggen valt.

Foto Lieven Geuns. Courtesy Eric Van Hove / Copperfield Gallery.

2. onze missie: inspireren en laten beleven

Het Fries Museum vergroot de waardering voor kunst en geschiedenis van en in Friesland. Bewoners en bezoekers worden op een persoonlijke en dynamische manier betrokken bij de authentieke cultuur van Friesland in samenwerking met de wereld van vandaag en morgen.

Met deze missie willen wij een actieve rol spelen in de samenleving. We stimuleren betrokkenheid van de bezoeker door steeds verbanden te leggen tussen de maatschappij en datgene wat we tonen, door maatschappelijke issues op een toegankelijke en uitdagende manier aan de orde te stellen. Soms kunnen we parallellen trekken met actuele gebeurtenissen. We belichten meerdere waarheden door in onze presentaties onderwerpen vanuit verschillende kanten te belichten en ruimte te geven aan de eigen mening en inbreng van de bezoeker. We grijpen de kansen die onze diverse collecties bieden door op verrassende manieren crossmediaal of transhistorisch te presenteren. Het is een keuze die aansluit bij de veranderende maatschappij, waarbinnen verbanden minder traditioneel tot stand komen, waarbij streng afgemeten categorieën worden losgelaten en de maatschappij meer als een organisch, fluïde en voortdurend veranderend geheel wordt gezien. Graag willen we in ons aankoop- en tentoonstellingsbeleid deze veranderingen in de maatschappij spiegelen.

2.1 de kracht van friesland

Friesland is een provincie binnen het koninkrijk der Nederlanden, maar heeft tegelijkertijd een eigen taal en cultuur. Het bevindt zich aan de periferie, maar is ook een centrum in zichzelf. Deze tweeledige identiteit biedt een onderscheidende blik op de wereld. Vanuit Friesland kunnen we ontwikkelingen met afstand beschouwen terwijl we tegelijkertijd in zeer direct contact met de bevolking staan.

Wat betreft de hedendaagse kunst had het aankoop en expositiebeleid in de eerste jaren van het nieuw geopende Friese museum nog een sterke focus op het 'Friese'. Friese kunstenaars exposeerden in het museum, zoals Machiel Braaksma *Harrekrammele* in 2016, er werd een opdracht gegeven aan Jelle Post, *The making of the Cloud*, waarbij de invloed van het landschap en de verhouding natuur-cultuur werden verbeeld (i.s.m. Textiellab in Tilburg). Sjoerd de Vries exposeerde in het kader van de Gerrit Bennerprijs in 2015 en 350 werken van Ids Wiersma waren te zien in de expositie *Topografische Atlas*, ook in 2015.

Buitenlandse kunstenaars kregen opdracht om vanuit een werkperiode in Friesland werk te maken. Eric Giraudet de Boudemange reisde in 2015 door de provincie op zoek naar lokale verhalen en tradities. Hij leerde fierljeppen, zocht naar kievietseieren en vergaarde kennis over bedreigde

weidevogels. Het museum kocht polsstokwerken aan en bracht alles samen in een expositie in 2017. De internationaal doorgebroken John de Bock maakte een eigentijdse versie van de Hindelooper kamer die destijds is ontstaan vanuit een samenkomst van verschillende culturele invloeden.

Binnen de collectie bevinden zich vele werken van 'lokale' kunstenaars van bovenlokaal belang zoals B.C. Epker, Wouter Olterhof en Elke Uitentuis, Astrid Nobel, Christiaan Kuitwaard en Claudy Jongstra. De collectie Friese moderne en hedendaagse schilderkunst is de meest complete in zijn soort en omvat werk van alle belangrijke Friese kunstenaars, onder wie Gerrit Benner. De acquisitie van Friese hedendaagse kunst is van belang voor de continuïteit, om zo blijvend een representatief beeld te kunnen laten zien van de ontwikkelingen vanaf 1500 tot heden. Dat zullen we zeker continueren en daarvoor is een aparte geldstroom beschikbaar vanuit de provincie.

2.2 fries and beyond

Het Friese is nog steeds de rode draad in de aankopen en exposities maar het begrip 'Fries' wordt langzaam breder opgevat en soepeler ingezet.

Kunstenaars die in Friesland zijn geboren en weggegaan halen we graag naar het museum. Het past in deze tijd dat kunstenaars wegtrekken om studies in het buitenland te gaan volgen en in het centrum van de kunstwereld willen wonen en werken, of dat nu Londen, New York of Amsterdam is. Dat leidde tot de expositie *Bearable* (26 jan. tot 29 april 2018) van Feiko Beckers (Witmarsum, 1983) waarin hij in enigszins absurdistische performances onze identiteit en omgangsvormen ter discussie stelt. Hij wijst ons erop dat onze sociale omgangsvormen vanzelfsprekend lijken, maar dat misschien toch niet zijn. In *Bearable* probeerde hij oplossingen te vinden voor alledaagse problemen en sociale ongemakken. De eigenzinnige kunstenaar toonde vier absurdistische werken, nu alle in de collectie, en gaf daarnaast een aantal workshop-achtige performances in het Fries Museum.

Weer een stapje verder weg van het Friese was Qrowd Control (19 mei tot 19 augustus 2018) van Anne de Vries (Den Haag 1977), zoon van Auke de Vries uit Friesland. Anne De Vries combineert de massale overgave en de specifieke vormgeving van alternatieve Techno-evenementen met filosofische bezinning over het verschil tussen groep en individu, organisch en artificieel, ideaal en entertainment. Door een vroege aankoop bezit het Fries museum ook drie schilderijen en drie litho's van Robert Zandvliet (Terband, 1970).

Ook kochten we werken van kunstenaars die naar Friesland zijn verhuisd om er in alle rust te werken, zoals bijvoorbeeld Pedro Bakker en Ellen Mandenmaker. Pedro Bakker, die nu in Schettens woont, won in 2017 de Gerrit Benner prijs en kreeg daarmee ook een tentoonstelling in het Fries

Dominique Teufen, *Afgelopen*, 2009

phantom limb

Phantom Limb vond plaats van 26 januari 2018 tot 6 januari 2019. In deze expositie, die aansloot bij de expositie van Escher, waren ook een aantal aankopen te zien: werken van Marc Philip van Kempen, Oscar Santillan en een opdracht aan Michiel Kluiters.

“Ik kan het niet laten om met onze onomstotelijke zekerheden te sollen.” aldus M.C. Escher. De kunstenaars in *Phantom Limb: Art beyond Escher* lieten zien dat ook in de hedendaagse kunst deze uitspraak van M.C. Escher nog een thema is. De tentoonstelling was onderdeel van een breder programma over de beroemde graficus. In de expositie Phantom Limb namen tien hedendaagse kunstenaars uit binnen- en buitenland je mee naar een wereld waarin niets was wat het leek. De objectieve waarneming van de werkelijkheid werd in twijfel getrokken, net zoals M.C. Escher dat deed. In totaal waren er 25 werken van Patrick Corillon, Funda Gül Özcan, Lieven Hendriks, Thomas

Huber, Marc Philip van Kempen, Michiel Kluiters, Matthijs Munnik, Saskia Olde Wolbers, Oscar Santillan en Dominique Teufen te zien.

De Volkskrant, Trouw en Elsevier gaven de tentoonstelling vier sterren.

De aankoop van het werk *Bermeja* van Oscar Santillan was onderdeel van de expositie. Bij een phantom limb, of fantoompijn, registreren de hersenen een gevoel of pijnsensatie die er niet is. Dat was ook het geval bij het werk van Oscar Santillan. Hij presenteerde een eiland dat niet bestond. *Bermeja* in de golf van Mexico, stond jarenlang aangegeven op topografische kaarten. Toen Mexico en de Verenigde Staten hun territoriale wateren wilden vastleggen bleek het plotseling verdwenen te zijn. Santillan reisde naar de exacte coördinaten van het fantoomeiland en verzamelde daar honderden liters zeewater. Hieruit destilleerde hij zout dat samengeklonterd het eiland gestalte geeft. *Bermeja* bestaat nu nog slechts

bij de gratie van Santillans werk en onze fantasie.

neo matloga

De expositie *neo matloga: neo to love*, Over liefde en intimiteit is van 20 april tot en met 18 augustus 2019 in het Fries Museum te zien.

Waarom deze expositie in het Fries Museum, vroegen sommige bezoekers zich af.

Neo Matloga:

I always wondered why artists of colour have to over-explain their practice the minute they use the black community as the protagonist in their work. But what if I want to paint the same way as seventeenth century artists did? Sure, all the characters in my paintings are black, but nobody asked Rembrandt or Michelangelo why they only painted white people. I want to be treated in the same manner. However, my work is multilayered, ambiguous, and has political undertones. The disfiguration of

the physiognomy of my figures challenges you psychologically. My work transports you into new territory. I would like to offer a type of representation that is lacking in European, Western Media. Interviewed by Nanda Janssen in the Catalogue of the Royal Award for Modern Painting 2018

De kunstwereld liet ons tot voor kort vooral een wereld van witte mensen zien, alsof mensen met een andere huidskleur niet bestonden. Op de Biënnale van Berlijn in 2018 werden zonder enige nadruk vrijwel alleen portretten van mensen met een donkere huidskleur getoond. De afkomst of woonplaats van de kunstenaar werden niet genoemd. Tijdens deze expositie drong indringend het besef door hoe 'wit' de kunst zich tot dan toe liet zien. De kunstwereld is terecht met een

inhaalslag bezig. "Voor het eerst doen er meer vrouwen dan mannen mee aan de biënnale. Ook kunst van zwarte kunstenaars is goed vertegenwoordigd", schrijft Sandra Smallegange in het NRC Handelsblad over de 58ste Biënnale van Venetië (15 mei 2019).

In deze veranderende globale wereld is het noodzakelijk de fysieke en mentale grenzen van de provincie open te zetten. Ook het Fries Museum maakt inclusiviteit en diversiteit tot onderdeel van zijn (aankoop)beleid.

De levensgrote werken van Neo Matloga (Zuid-Afrika, 1993) verbeelden huiselijke scènes uit zijn jeugd. In zwart, grijs en wit laat de jonge kunstenaar het gezinsleven na de Apartheid zien. Zijn intieme schilderijen, tekeningen en collages tonen mensen die samen eten, dansen of elkaar liefhebben in roerige tijden. Sociale uitingen die universeel zijn. Matloga plaatst dan ook vraagtekens bij de visie op wat normaal en exotisch is, een standaard die sterk beïnvloed is door de westerse beeldvorming. In zijn intimiteit en focus op relaties sloot de tentoonstelling weer aan bij de expositie *Rembrandt & Saskia, liefde in de gouden eeuw*.

Neo Matloga woont en werkt in Amsterdam, waar hij een tweejarige residentie aan De Ateliers achter de rug heeft. In 2018 won hij de Koninklijke Prijs voor Vrije Schilderkunst. De jury noemde hem een verhalenverteller met lef. Dit is zijn eerste museale solotentoonstelling.

Fries museum is voornemens een werk van Neo Matloga uit de tentoonstelling aan te kopen.

Neo Matloga, *Thabiso le Tsepiso*, 2019

Feiko Beckers: Kostuum 2, onderdeel van *A conversation is a risk to lose your opinion*, 2015

Museum. Van Ellen Mandenmaker zijn haar 'aardappelfoto's' gekocht. In het vorige collectieplan werd genoemd dat het Fries museum de kunstenaars Pedro Bakker en Feiko Beckers met extra aandacht wil volgen. Dat blijven we doen en we willen daar graag de in Friesland geboren Kinke Kooi aan toe voegen. Zo bouwen we aan een specifieke collectie van internationaal opererende kunstenaars die tevens een band hebben met Friesland.

Het museum is ook een podium voor de cultuur van vandaag en morgen en dat laat zich zien in een mooie collectie hedendaagse kunst met werken van Wouter van Riessen en Marijke van Warmerdam tot Arno Nollen en Erik van Lieshout, Constant Dullaart, Katja Mater en daarnaast kunstenaars van internationale naam en faam als Isa Genzken en John Bock.

Soms willen we ons van het Friese losmaken om de beeldende kunst adem te geven, om eigentijdse ontwikkelingen te laten zien, om bijzondere kunstenaars naar het noorden te halen. Zo wil het museum de relatie tussen Friesland en de wijde wereld stimuleren en verder ontwikkelen. Het Friese vormt een haakje waar we naar terug keren en dat we zoveel mogelijk meenemen. In internationaal perspectief staat het Fries Museum een z.g. 'glocale visie' voor: het behandelt globale thema's lokaal, of omgekeerd, daarbij voortdurend verbindingen leggend met de omringende wereld.

De kritische blik op afstand zetten we graag in om ook jong talent te scouten en op deze manier agenderend en aanjagend te opereren. Voor kunstenaars als Feiko Beckers en Lennard Lahuis gaat het om hun eerste museale aankopen van formaat. Ook in de komende twee jaar staat dit punt hoog op de agenda, we denken aan aankopen van Tenant of Culture, Bram de Jonghe, Neo Matloga, Carina Brandes en Irine Jane Nelson. Het Fries Museum hoopt zulke kunstenaars met een aankoop van enkele werken en presentaties te helpen om hun potentie voor het voetlicht te krijgen. Het Fries Museum wil contact blijven houden met de kunstenaars die zich elders verder ontwikkelen, maar die zo een positieve bijdrage kunnen leveren aan het artistiek klimaat in Friesland. Het aankoopbeleid kan dan ook worden gezien als een middel om het artistiek klimaat in Friesland te stimuleren door de potentiële brugfunctie die het kan hebben met de wereld buiten Friesland.

de aankopen van 8 werken van constant dullaart, expositie in februari 2020 samen met tenant of culture.

In 2018 kocht onze toenmalige curator Eelco van Lingen een serie werken van Constant Dullaart (1979, woont en werkt in Amsterdam en Berlijn) met als titel *Battlefield, Subscriber identity Module Commemoration 1 t/m V1, PVA FORMATIES (SIM CARD CHOREOGRAPFIES)*.

Deze werken worden in 2020 tentoongesteld tezamen met werken van Tenant of Culture. We zijn voornemens om ook van haar werk aan te kopen.

De vaak conceptuele werken van Constant Dullaart manifesteren zich zowel online als offline. In zijn praktijk reflecteert hij op de culturele en sociale effecten van communicatie- en beeldverwerkingstechnologieën, terwijl hij kritisch kijkt naar de machtsstructuren van megacorporaties die ons wereldbeeld via internet dramatisch beïnvloeden. Hij onderzoekt de manipulaties van Google, Facebook en Instagram en begon onlangs zijn eigen bedrijf Dull-tech™ met Kickstarter.

In deze serie PVA FORMATIES (SIM CARD CHOREOGRAPFIES) verkent Constant Dullaart op kritische wijze het

concept van digitale identiteit en het feit dat je 'publiek' kunt kopen, in de vorm van likes, hits, followers of als aantal bezoekers van weblogs. Dullaart wilde deze mogelijkheid gebruiken, als een soort materiaal, vergelijkbaar met verf. Wat kun je er vervolgens mee doen? Hij kocht likes voor Hans Ulbricht Obrist, Jef Koons en Ai Weiwei zodat ze ieder eenzelfde aantal van 100.000 volgers kregen en niet meer met elkaar hoefden te concurreren.

Een artificiële volger is een neppersoon op internet. In landen als Pakistan, India of de Filipijnen stellen mensen handmatig nepprofielen samen, ze gebruiken algemene namen en foto's die ze downloaden van het internet. Deze accounts worden geverifieerd middels een sms naar een telefoon. Daartoe worden duizenden simkaarten gekocht, even gebruikt en vervolgens weggegooid.

Dullaart creëerde een 'nep' leger om op te staan in een oorlog tegen de huidige Amerikaanse sociale-mediarevolutie, de valse validatiesystemen in de journalistiek op basis van volgertellingen. Dullaart kocht nepprofielen maar vroeg

ook of ze de namen wilden gebruiken van het eerste huurleger, dat bestond uit Hessische huursoldaten die door de Britten waren ingehuurd om te vechten in de Amerikaanse Revolutionaire Oorlogen (1775-1783)).

De Amerikaanse onafhankelijkheid strijd wordt geplaatst tegenover de Amerikaanse social media overheersing. Waar het Hessisch huurleger uiteindelijk tot een museum leidden (het Fridericianum), verworden de huurlegers bij Dullaart tot een kunstwerk.

Bedrijven bieden dus PVA's (Phone Verified Accounts) aan als een service om je publiek te vergroten. De afgedankte SIM kaarten worden weer verzameld omdat er een heel klein beetje goud in zit, opgekocht door 'goudzoekers'. Dullaart kocht 200.000 simkaarten. Als fysieke uitbreiding van dit project heeft de kunstenaar composities gemaakt van deze gekochte simkaarten. Facebook heeft 90% van zijn 'leger' verwijderd nadat Dullaart de bron van de nepprofielen (de 'Hessische soldaten') had vrijgegeven. Als achtergrond voor de fysieke werken gebruikt hij een

Constant Dullaart, *Battlefield, Subscriber identity Module Commemoration 1 t/m V1, PVA FORMATIES (SIM CARD CHOREOGRAPFIES)*, 2017

landschapsfoto's waar de veldslag van het Hessische leger plaatsvond. Met het leger van fake identiteiten heeft hij verder nooit iets gedaan; het is hem te doen om het onderzoek naar de werking van het kopen van publiek.

Binnen de collectie laten deze werken een hedendaagse visie zien op de digitale identiteiten binnen een digitaal landschap, terwijl de traditionele fotografie het werk goed inpasbaar maakt naast onze klassieke en hedendaagse landschappen. Deze specifieke serie kan als werk met acht onderdelen worden getoond of in verschillende constellaties. We hebben eerder werk van Dullaart aangekocht. Dit werk kan gezien worden als een vervolg op die twee werken.

In februari 2020 opent een expositie van Constant Dullaart samen met Tenant of Culture (Hendrickje Schimmel, woont werkt in Londen, zij heeft een sterke band met Friesland en spreekt Fries, dank zij haar Friese oma).

Tenant of Culture doet middels haar werk een voorstel om alles wat kapot is te herstellen, om de normen over waarde en afval in de mode te herzien. Het is een dringend gebaar om de enorme verspilling in de mode-industrie tegen te gaan.

Tenant of Culture gelooft niet meer in de rol van de autonome kunstenaar die vanuit het niets tot iets moois komt. Ze positioneert zichzelf als post-producer of voddendraper. Haar naam, Tenant of Culture, ontleende ze aan *The Practice of Everyday Life* van de filosoof Michel de Certeau. Hij zet vraagtekens bij de rolverdeling waarin de producent heerser is en de consument volger, de een actief, de ander passief. Onze intentie is om voor deze tentoonstelling een werk van Tenant of Culture aan te kopen.

Twee hedendaagse kunstenaars die ieder onderzoek doen naar nieuwe identiteiten omdat de huidige manier van leven met zijn nepnieuws en vervuiling op den duur onhoudbaar is. Dullaart en Tenant of Culture gaan samen aan het werk om de tentoonstelling tot een gesamtwerk te maken.

Tenant of Culture, *Deadstock* at The Sarabande Foundation, 2018

voorgenomen aankopen en other.worldly

Vanaf 2 februari 2020 is een uitgebreide tentoonstelling in het Fries Museum gepland met als titel Other.Worldly, waarin het werk van Ellen Gallagher een centrale rol zal spelen. De expositie combineert werken van verschillende kunstenaars die de onderwereld in al zijn aspecten tonen; de schoonheid, het afschrikwekkende, het genegeerde en het fantastische.

Het museum is van plan om het werk *Osedax* (2010) van Ellen Gallagher en Edgar Cleijne aan te schaffen (zie voorpagina). We zijn hierover in gesprek met Hauser & Wirth in Londen.

Friesland is omgeven door water, en meren en kanalen doorkruisen het groene platteland. Het water is een essentieel onderdeel van zijn identiteit (zoals ook de eigen taal, Fries). Ellen Gallagher groeide op in Providence, Rhode Island, ook een gebied dat wordt omringd door water en doorsneden wordt door een rivier. 'The water becomes a character in your life', zegt Ellen Gallagher en water speelt dan ook een belangrijke rol in haar werk.

Osedax 2010 is een installatie die in een besloten ruimte wordt getoond waardoor de bezoeker wordt omringd door beelden en begeleid door een trippy melodie. Zo wordt je meegenomen op een hypnotiserende reis door de wonderlijke wereld onderwater.

Onderweg kom je de wormpjes tegen die diep onder het wateroppervlak de beenderen van een karkas van een walvis opeten. Een grote rode vogel die opstijgt. We zien wuivende planten, en dan opeens in grijze tinten een gezicht dat opduikt. Gallagher refereert hiermee aan de oversteek (de midden passage) die de slaven destijds in overvolle boten moesten maken waarbij velen verdronken en naar de bodem van de zee zonken. Op een andere muur zie je de vage contouren van een booreiland in de nacht. Tezamen vertellen de beelden het verhaal van transformatie: een schipbreuk, de onderwaterreis van een zeewezen, drijvende slierten die in menselijke gezichten oplossen, alles is in verandering, een belangrijk thema in Gallaghers werk.

Osedax van Ellen Gallagher en Edgar Cleijne is een werk uit 2010 dat heel goed past in de collectie van het Fries museum. Omdat nog geen enkel museum in Nederland werk van haar heeft zien we deze aankoop ook als een inhaalslag.

De gelijkenis tussen het thema van de *Watery Ecstatic*-serie van Ellen Gallagher en wat er op dit moment gebeurt met betrekking tot vluchtelingen is schokkend. De bodem van de Middellandse Zeebed ligt bedekt met hun lichamen en het lijkt alsof het niemand iets kan schelen. Je zou de zee kunnen zien als een symbolische deken die al die verschrikkelijke incidenten bedekt, zowel het toen als nu. Deze werken van Ellen Gallagher (en Edgar Cleijne) brachten de herinnering aan de film *The Bureaucracy of Angels* van Broomberg en Chanarin naar boven. Deze film toont de vernietiging van de boten van de vluchtelingen die de Middellandse Zee overstaken. Deze film zullen we ook tonen.

Een aantal geplande aankopen zullen onderdeel zijn van deze tentoon-

Evelyn Taocheng Wang, *A Home Made Travel MV Series*, 2015

Bram de Jonghe, *Alu-Moules*, 2019

stelling, namelijk het werk van Ellen Gallagher, Bram De Jonghe, Evelyn Taocheng Wang, Kinke Kooi, Erin Jane Nelson en Carina Brandes.

Evelyn Taocheng Wang maakte een 9 meter lange tekening over Friesland en de Friese eilanden, waarvan we ook denken dat die in de collectie van het Fries museum thuis hoort. Ze mengt haar ervaringen over haar uitstapje naar Friesland met mythen uit haar thuisland, een reis door de mythen die de zee oproept.

De titel *Alu-Moules* van Bram de Jonghe verwijst naar de mal zoals we deze kennen in de beeldhouwkunst (un moule is het Franse woord voor mal en une moule is de mossel). De mossel is een tweekleppig weekdier. De buitenkant heeft een paarsblauwe kleur, de binnenzijde is vaak bekleed met parelmoer. Op dit moment is de Waddenzee de grootste producent van kweekmossels, ook wel mosselzaad genoemd. De traditionele mosselvisser heeft het

zwaar en moet ook steeds duurzamer gaan werken om de zeebodem steeds minder te verstoren. In deze sculptuur wordt het parelmoer van de mossel versterkt door gehard aluminium, dat door eindeloos schuren een gelijkaardige weerskaatsing van het licht heeft als het parelmoer van de schelp, als een extra bescherming.

De meest recente tekening van Kinke Kooi heeft als titel *De geboorte van Venus* 2018. Daarin tekent ze roze erotische ronde vormen die worden omringd door een wuivende rand van parels, bloemen, een pil strip en bonen. Het is een vrij abstracte weelderige onderwaterscene.

De tekening geeft een subliem erotisch aspect aan het onderwaterleven. De tekeningen zijn supervrouwelijk en hebben ook de typische 'smaak' van vrouwen als onderwerp, die door de samenleving vaak als tuttig wordt ervaren. We willen drie werken van haar aankopen, waaronder *De Geboorte van Venus*. Het Rijksmuseum heeft onlangs

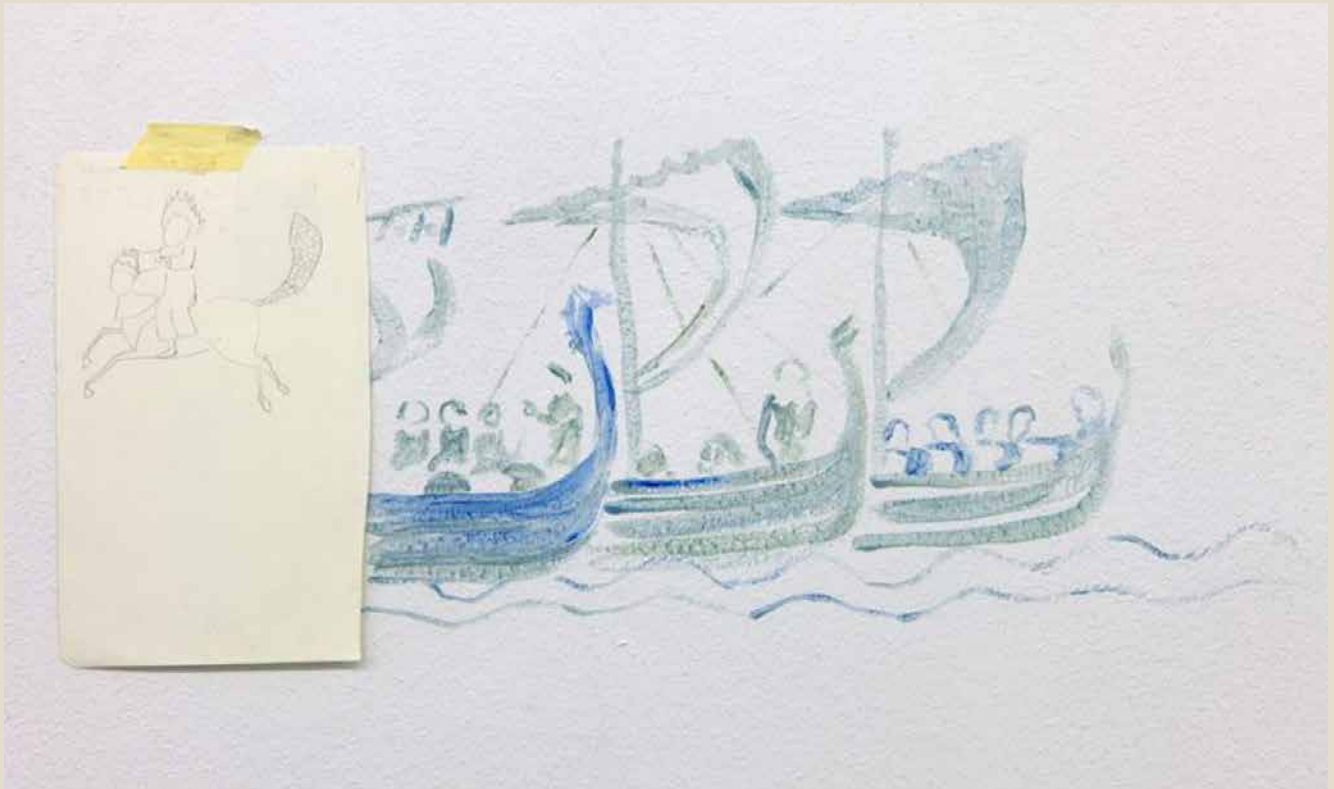

Kinke Kooi, *approach (diptych)*, 2015

12 werken van Kinke Kooi aangekocht. Ook museum Arnhem heeft een paar tekeningen van haar in de collectie, waaronder een recente. Tot voor kort was het werk van Kooi in Amerika meer geliefd dan in Nederland. Recent werk was niet te vinden in museale collecties, tot de aankoop van 12 door het Rijksmuseum dit jaar.

Kinke Kooi is een kunstenaar die we naast de twee 'Friese' mannelijke kunstenaars (Pedro Bakker en Feike Beckers) extra willen volgen.

Het tentoonstellingsconcept bevat verder werken van Carina Brandes, Evelyn Taocheng Wang, Dodi Espinoza, Matthew Angelo Harrison, Broomberg and Chanarin, Kinke Kooi, Bram De Jonge, Jochem Lempert, Jessica Segall, Laurent Tixador, Mire Lee, Femmy Otten, Philip Taaffe, Erin Jane Nelson.

Femmy Otten, *Untitled*, 2012

femmy otten

De tentoonstelling *Wij Vikingen* komt er aan en is te zien van 19 oktober 2019 – 15 maart 2020.

In deze spannende tentoonstelling worden nieuwe inzichten getoond over Frisia in Vikingtijd. De term Vikingen roept het beeld op van woeste, blonde Scandinavische krijgers die per schip op rooftocht gingen langs de kusten van Europa. Maar de inwoners van Frisia, die langs de Noordzeekust leefden in een gebied dat reikte van Groningen tot Zeeland, konden er ook wat van.

Vikingen blijken geen volk maar een levensstijl, waaraan ook Friezen, vrouwen en kinderen deelnamen. Vikingen is een werkwoord. Het betekent zoveel als 'op rooftocht gaan' met als doel geldelijk gewin. Speciaal voor de tentoonstelling wordt er door leerlingen van het ROC in Sneek een replica van een Vikingschip gebouwd. Objecten zoals een baardkam, een oorlepel, een strijksteen en zilverschaten worden tentoongesteld. Een skelet van een Viking slachtoffer met haksporen van een bijl is ook te zien. Het

beeld van de woeste Viking uit Scandinavië kantelt langzaam naar het besef dat Vikingen en Friezen veel met elkaar gemeen hadden.

Voor deze tentoonstelling wordt een werk van de Nederlandse hedendaagse kunstenaar Femmy Otten aangekocht, een fragiele muurschildering van 3 Vikingschepen met aan de linkerkant een kleine losse tekening van een man te paard die tegen de muur wordt geprikt. Deze muurschildering was onderdeel van haar eerste solo tentoonstelling 'If you were coming in the fall' in 2012 bij galerie Fons Welters. Deze expositie handelde over wachten en terugkeer en doet daardoor denken aan Odysseus die ten strijde trok en nadat de oorlog was gewonnen nog eens tien jaar rondzwervt voor hij thuis keerde. Of het zou kunnen gaan over de tegenstelling tussen de beschaafdheid van de verfijnde Oosterse ridder te paard (op de tekening) en de noordelijke barbaren in Vikingschepen.

De muurschildering wordt aangebracht op een grote witte muur, voor bezoekers de expositie binnen gaan.

Zo krijgen ze voor ze de historische tentoonstelling betreden een ontroerend hedendaags werk te zien in al z'n fragiliteit en dubbele betekenissen. Het maakt ook duidelijk dat het onderwerp van de Vikingen nog steeds leeft onder de jonge generatie kunstenaars.

3. van *portret* en *landschap* naar visies op landschap, omgeving en ruimte en visies op identiteit.

Van oudsher stelt het Fries museum in haar collectiebeleid de genres 'het landschap' en 'het portret' centraal, twee belangrijke thema's binnen de traditionele schilderkunst. Deze focus wordt kernachtig samengevat in de tekening van Juul Kraijer, een vrouw waaruit een landschap opdoemt, de mens verstrengeld met het landschap, de een verbonden met het ander. Het antropoceen geeft een nieuwe draai aan het genre landschap, de mens is zo alom aanwezig dat de biodiversiteit wordt bedreigd en het landschap onder druk staat. De mens kan niet zonder de natuur maar moeder aarde zou het best eens zonder de mens kunnen stellen. Veranderingen door de globalisering, immigratie en de nieuwe technologieën zijn alom aanwezig, ook in Friesland.

In deze veranderende wereld voldoen de oude begrippen niet meer: portret en landschap zijn in de huidige beleidslijnen vertaald naar 'Visies op identiteit' en 'Visies op landschap, omgeving en ruimte', dat beter aansluit bij de vragen van deze tijd. Deze focus is uniek in Nederland. Alle kerncollecties zijn exponenten van een of beide thema's.

Beide thema's ontkomen niet aan de invloed van de virtuele wereld want de virtuele wereld heeft een heel ander soort ruimte toegevoegd, een die grote invloed heeft op het wezen van de mens.

De komende jaren zal in de collectie het thema van identiteit een wat zwaarder accent krijgen, en de 'Visies op landschap, omgeving en ruimte' zullen veelal vanuit de samenhang met identiteit worden benaderd. Precies zoals deze twee thema's in de tekening van Juul Kraijer samenvallen.

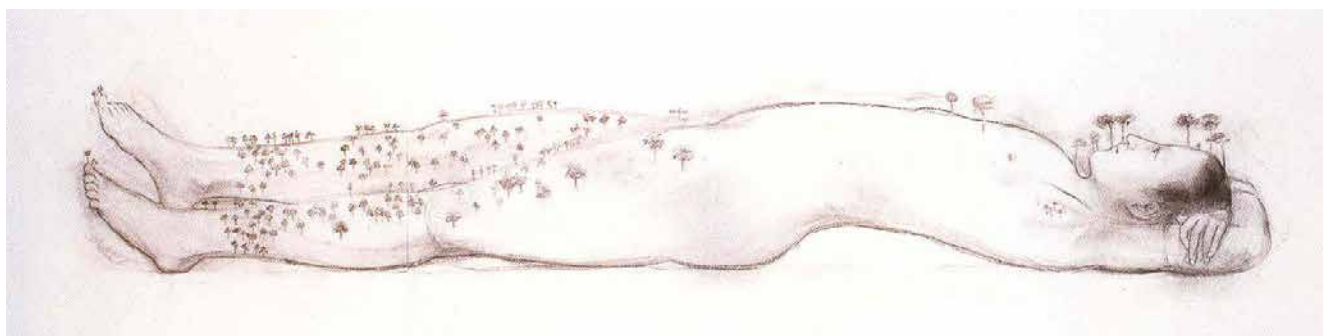
3.1 landschap

Het nieuwe gebouw van het Fries museum opende in 2014 met de tentoonstelling *Horizonnen, kunst in een veranderend Friesland* en bracht de mens en het landschap bij elkaar. Ook liet *Horizonnen* zien hoe mensen hun horizon steeds willen verbreden, niet alleen letterlijk maar ook in mentaal opzicht.

Hoe we in Friesland, Nederland en daarbuiten het landschap vormgeven en inrichten wordt veelal bepaald door maatschappelijke ontwikkelingen. Het hedendaags landschap is zo een reflectie van onze constant evoluerende identiteit. Waar vroeger de windmolen liet zien hoe Nederland zich in eerdere tijden had ontwikkeld, daar zorgt de windturbine tegenwoordig voor polderstrijd tussen voor- en tegenstanders. Steden dijen uit en hoewel het traditionele agrarisch landschap nog steeds een grote factor van belang is, is het ook een fragiel landschapsbeeld. De koe, *Us Mem*, wordt als eerste genoemd in de Friese canon, maar de beroemde Friese koe is nauwelijks meer te zien in de wei. Friesland is onderdeel van het globale begrip antropoceen, de natuur die door toedoen van de mens in gevaar komt. Na de V.S. exporteert het kleine Nederland het meeste voedsel dankzij geïntensiveerde landbouw en veeteelt. De koeien staan op stal. Het landschap wordt bedreigd, door deze intensieve landbouw en veeteelt, door stedelijke ontwikkelingen en soms zelfs door ecologische idealen.

De interpretatie van het landschap richt zich minder op die van de klassieke schilderkunst waar de horizon het kader bepaalt, maar kijkt naar waar landschap en identiteit elkaar ontmoeten, waar de beleving van de ruimte het begrip van de eigen identiteit beïnvloedt, waar de ontwikkeling van een nieuwe lokale identiteit zich uit in de ruimtelijke inrichting van stad, dorp, wad en weiland of waar technologische ontwikkelingen van invloed zijn op onze identiteit. De Friese culturele identiteit beweegt mee met al deze veranderingen.

De expositie *Phantom Limb, Art beyond Escher* ontstond vanuit een het verlaten van het traditionele landschap, het bracht de toeschouwer naar een andere vervreemdende wereld, een ruimte waar je het houvast even kwijtraakte. In plaats van een weerspiegeling van de werkelijkheid werd de ruimte opgevat als een soort draaitol die zijn eigen slinger aan die werkelijkheid gaf.

Juul Kraijer, Zonder titel, 1998

3.2 identiteit: friesland in een globale wereld

'Onze' identiteit is in tijden van migratie en voortschrijdende emancipatie van minderheidsgroeperingen soms een minder helder gegeven. Soms leidt het 'onze' tot grote maatschappelijke discussies over tradities, normen en waarden. De hedendaagse kunstwereld stelt zichzelf vragen over haar rol met betrekking tot diversiteit, engagement en koloniale geschiedenis. De huidige situatie nodigt uit om te kijken hoe verschillende culturele achtergronden nu samenkomen in een hedendaagse Friese identiteit. Ook Friesland heeft te maken met immigranten die welkom zijn als tegenwicht voor de krimpende bevolking, maar de vastgeroeste ideeën over de witte mens als middelpunt van de wereld zijn nog niet overal verdwenen; niet in Nederland en niet in Friesland.

Identiteit wordt in een artikel in het NRC Handelsblad een van de neteligste kwesties van onze tijd genoemd. Sociologe Nathalie Heinrich verzet zich tegen jezelf definiëren op basis van 1 identiteit, waardoor je tot een bepaalde groep behoort. Identiteit wordt steeds meer gezien als assimilatie met één groep, waarbij men zichzelf ziet als deel van een groep in plaats van als individu, een eigen ik, als iemand met een naam en een lichaam. 'Wanneer het over nationale identiteit gaat, heeft het te maken met het feit dat men steeds vaker mensen tegenover zich heeft die een andere oorsprong hebben, niet Frans of Nederlands.*' Dat maakt dat je je afvraagt of en welke etiketten kloppen met hoe je jezelf ziet als moeder, vrouw, werknemer, sportheld, noem maar op.

Nationale identiteit is een voorstelling, een constructie, eerder dan een onvervreemdbaar soort eigenheid. Identiteit is een dynamisch begrip. Ieder mens heeft verschillende rollen, zoals ouder, werk, afkomst, gender of vogelliefhebber. Verschillende identiteiten dus. Identiteit is geen vaststaand brok graniet, maar fluïde en veranderlijk. Een man die zijn hele leven in Syrië woont is een andere persoon dan een Syriër die naar Nederland is gekomen en zich daar moet aanpassen aan een nieuwe taal en een andere manier van denken.

Nathalie Heinrich pleit voor ambivalentie en innerlijke tegenspraak, omdat ieder mens een vat vol tegenstrijdigheden is. Het woord ambivalentie zou het beste passen bij de werkelijkheid.

Met onze tentoonstellingen willen we het begrip identiteit onderzoeken op een manier die bijdraagt aan verbreding en reflectie in het denken over dit begrip: ambivalentie en visies op identiteit. In onze globale wereld en een wereld vol van migratiestromen wordt de urgentie van het woord identiteit steeds onontkoombaar.

Detroit-based artist Matthew Angelo Harrison (1989) "I think about identity on a macro scale. What is the process of forming an identity? What are the consequences of having an identity, and why do identities have the boundaries they do?"

(Matthew Angelo Harrison is een van de beoogde kunstenaars voor de grote tentoonstelling Other.Worldly)

Dodi Espinosa: 'I am myself a reflection of globalism. As I told you already, I come from nowhere. It was a big issue for me, dealing with these matters of identity of not being Mexican, not being Belgian, not being Spanish either. I dealt with questions like 'where am I from and what am I doing'. I met an artist once here in Belgium, she is from Costa-Rica and half Dutch. She was talking about the same. Being a mix of something is difficult, especially if it is so contrasting; half European, half Latin, half esoteric and mystical, half pragmatic. But she gave me the advice to read the book *La Frontera, the new Mestiza* by Gloria Anzaldúa, that instead of seeing it as a nightmare you can see it as a talent. You have different connections, you understand different societies and groups better. I think it is actually a talent, to be able to read all these different layers.'

(Dodi Espinosa is een van de beoogde kunstenaars voor de grote tentoonstelling Other.Worldly).

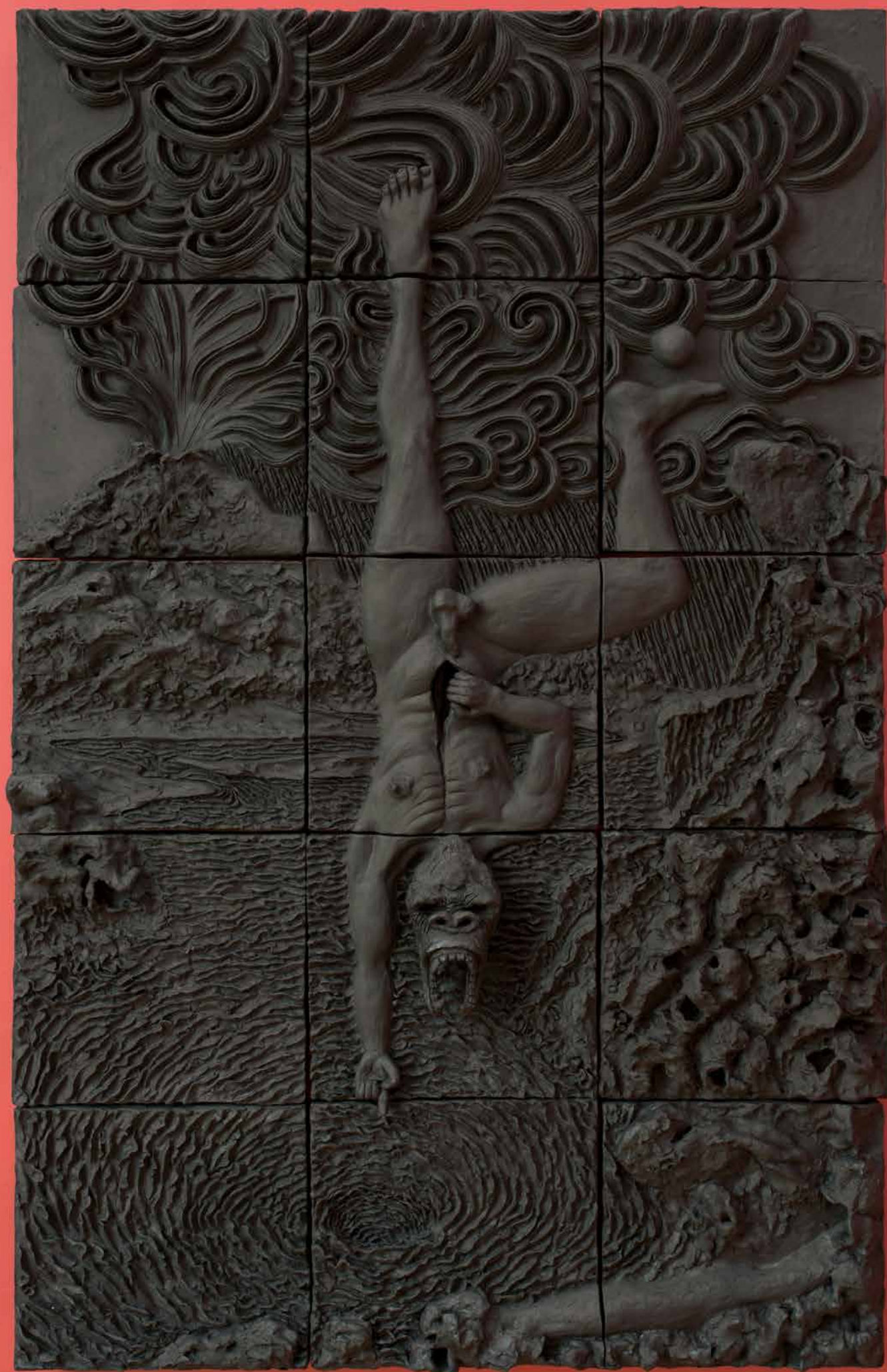
3.3 digital age: internet en sociale media

Nieuwe technologische ontwikkelingen zijn van grote invloed op zowel onze identiteit als op onze ervaring van onze omgeving. Naast onze 'echte' wereld is er nu een alternatieve digitale realiteit, die zich parallel aan onze traditionele werkelijkheid heeft genesteld. Het internet is een wereld vol fluïde identiteiten en ruimtelijke ervaringen die traditionele verhoudingen ondergraven. We zijn meer dan onze selfie, maar onze selfies zijn tegelijkertijd van grote invloed op hoe we ons tegenwoordig voelen en gedragen.

Dankzij het internet en verregaande globalisatie is de wereld ook veel groter geworden. Onze vrienden wonen nog steeds naast ons, maar lijken ons ook van ver op Facebook. De lokale context is zo direct verbonden met - en wordt ook direct beïnvloed door de globale context. In Friesland is die ontwikkeling sterk voelbaar. De lokale context van dorp en gemeente is nog heel specifiek. Zo is het muziekkorps nog steeds een belangrijke sociale factor voor de opgroeiende jeugd, maar deze lokale ervaring wordt aangevuld door gebruiken elders in de wereld die door de sociale media voor het lokale voetlicht gebracht worden.

* Bas Heijne. 'Ieder van ons is een vat vol tegenstrijdigheden' interview met de Franse sociologe Nathalie Heinrich, NRC Handelsblad 9 november 2018

Dodi Espinosa, *El Extasis*, 2018 (clay)

taus makhacheva

Voor 2020 staat er een grote expositie gepland met het werk van Taus Makhacheva, (1983) waarbij aan haar een opdracht zal worden verleend.

Taus Makhacheva leeft in Makhachkala, Dagestan (RU), leeft in London (GB), leeft in Moscow (RU), geboren in Moscow (RU).

Taus Makhacheva is van herkomst een Avaar, de grootste etnische groep in Dagestan, een groep met een eigen

taal. In 2010 waren er in Rusland en Dagestan 715.300 sprekers. Haar grootvader was de nationale dichter van het land, gekend in de hele Sovjet-Unie. Makhacheva gebruikt objecten, films en performances in een poging om zichzelf in te schrijven in een globaliseerd verhaal binnen een context waarin de notie 'natie' niet bestaat. Het oeuvre van Makhacheva stelt klassieke vormen van geschiedschrijving, heersende culturele conventies en gender

kwesties in vraag. Met een tegelijk humoristische en kritische houding tegenover de huidige maatschappij streeft de kunstenares naar een verzoening van het hedendaagse met het nostalgische, het lokale met het globale en traditie met vooruitgang.

We willen graag samen met haar een geconcentreerde tentoonstelling maken die werken laten zien met betrekking tot de thema's van het lokale en globale, rondom vragen over de

geschiedschrijving en heersende culturele conventies.

Taus wil graag vanuit de context van Friesland een opdracht doen die een belangrijk deel van de tentoonstelling zal uitmaken en die we gaan aankopen.

We willen ook het werk Baida laten zien dat een verbinding legt met de eerder getoonde tentoonstelling Other. Worldy en een verbinding maakt met de zee als 'identiteit' van Friesland.

Taus Makhacheva, *Tightrope*, 2015

4. collectie nederland

Tegelijkertijd willen we ervoor zorgen dat we een collectie vormen die relevant is voor de collectie Nederland. Aan te kopen werken moeten dan ook een kwalitatieve bijdrage aan de collectie Nederland kunnen leveren. Dat betekent dat de kwaliteit van nationaal of internationaal belang moet zijn en dat er tegelijkertijd sprake is van een relevantie voor de ontwikkeling van kunst binnen de Nederlandse context. Daar waar we kijken naar aankopen van niet-Nederlandse kunstenaars daar willen we er in de toekomst wel op letten dat de kunst en kunstenaars relevant zijn voor de nationale kunstwereld. Dat kan zijn doordat er belangwekkende presentaties van de kunstenaar zijn geweest, doordat het oeuvre verwant is aan het werk van lokale collegae of doordat het werk van grote invloed kan zijn of worden op het artistiek discours of het gedeeld nationaal oeuvre.

4.1 het onderscheidend profiel binnen het nationale aanbod

Traditie en vooruitgang. Deze uitgangspunten worden veelal belicht middels werk met een zekere stoffelijke kwaliteit. Het Fries Museum is geen museum dat zich richt op minimaal abstract of talig werk, maar richt zich eerder op kunstenaars die gebruik maken van specifieke materialen en daar binnen hun werk ook veel aandacht op richten. Het picturale en vakkundige is traditioneel sterk vertegenwoordigd in de collectie. Deze ontwikkeling zien we ook als logisch in het verlengde van onze bredere collectie waar rijk gedecoreerd textiel te vinden is naast zorgvuldig geproduceerd zilverwerk en waar de landschappen van Gerrit Benner een belangrijke positie innemen. Het vakkundig ambacht en het verhaal dat het beeld vertelt geven de collectie houvast, zonder daarin verder beperkend te willen zijn. De aankoop van D9T (Rachel's Tribute) van Eric van Hove is een aankoop die laat zien hoe het lokale van vakmanschap, identiteit en traditie kunnen samen gaan met het internationale, en uitgangspunt kan zijn voor educatie. We zijn voornemens om twee werken van Bram de Jonge aan te kopen die er uitzien als minimale kunstwerken maar met veel vakmanschap eindeloos zijn glad geschuurd om te komen tot een perfect glanzend uiterlijk, als een beschermlaag voor een mossel.

4.2 programmagestuurd verwerven

Het Fries museum streeft ernaar om de aankopen voor de collectie zoveel mogelijk zichtbaar te maken in een tentoonstelling. We noemen dit programmagestuurd verwerven. In lijn met het programmagestuurde verzamelen zet het Fries Museum ook in op programmagestuurd onderzoek. Voor de tentoonstelling over Alma-Tadema is uitgebreid onderzoek gedaan, zowel door de eigen conservator, Marlies Stoter, als door externe deskundigen. Het onderzoek heeft geresulteerd in een publicatie bij de tentoonstelling en een symposium in januari 2017. Zo willen we ook de tentoonstellingen heden-

daagse kunst graag ondersteunen met onderzoek en een publicatie. Bij de expositie *Fenduq* is een boek gepubliceerd en ook bij de tentoonstelling *Other.Worldy* zal een publicatie verschijnen.

4.3 stimuleren van het friese kunstklimaat

Het Fries museum hecht grote waarde aan een levendig Fries kunstklimaat. Zo ver zijn we nog lang niet maar er is een goede start gemaakt. Leeuwarden culturele hoofdstad heeft de aandacht op Friesland gericht en dat werkt ook naar jonge kunstenaars goed uit, iedereen weet nu Friesland te vinden en met cultuur te verbinden. Zoals we hebben laten zien kopen we werk aan van jonge kunstenaars (Neo Matloga, Feike Beckers, Lennard Lahuis) en willen zo een positieve impuls geven aan het Friese. Om dat kracht bij te zetten organiseren we samen met VHDG bij iedere tentoonstelling een avond die Bries is genoemd. Friese kunstenaars en belangstellenden worden uitgenodigd om met de exposerende en twee Friese kunstenaars in gesprek te gaan. Deze lijn gaan we voortzetten en uitbreiden. We willen een levendige uitwisseling op alle fronten stimuleren. Ook willen we onderzoeken of er meerdere samenwerkingen (Kusthuis Syb, Melklokaal Heerenveen) mogelijk zijn om het Friese kunstklimaat te versterken en te activeren. Op lange termijn denken we aan meer artist-in-residencies en beleid om meer kunstenaars te stimuleren naar het prachtige Friesland te komen werken en wonen. Eenmaal per twee jaar wordt de Gerrit Bennerprijs uitgereikt aan een jong talent, deze winnaar krijgt een expositie in het Fries museum.

We presenteren onze collectie in vitrines in het MLC ziekenhuis in Leeuwarden en binnenkort start een vergelijkbare samenwerking ook met het UMG in Groningen.

Ellen Mandenmaker, *De Aardappel*. Lichtkiemen, 2017

5. positionering fries museum

Hoewel het Fries Museum heel blij is met het effect van de blockbuster Alma-Tadema, het publieksbereik van Mata Hari en M.C. Escher is de blockbuster geen doel op zich en zullen we altijd de relevantie ten opzichte van de lokaliteit blijven zoeken. Blockbusters rond overleden popidolen of Noord-Koreaanse propagandaschilders zoals die te zien waren bij het Groninger Museum of het Drents Museum zullen bij het Fries Museum dan ook niet snel gepresenteerd worden. Dat is ook zichtbaar in een onderscheidend aankoopbeleid ten opzichte van deze musea, dat zich richt op kunstenaars van bovenlokale kwaliteit, maar wel met een relevantie voor de lokale context. Daarmee onderscheiden we ons ook van Museum Belvédère, dat zich nadrukkelijk richt op kunst met een topografische oorsprong van in en rond Friesland, schilderkunst die relaties aangaat met landschap en natuur.

Het aankoopbeleid van het Fries Museum richt zich verder voornamelijk op beeldende kunst, daar waar bijvoorbeeld bij het Groninger Museum meer aandacht is voor design en mode met een wereldwijde postmoderne oorsprong en het Drents museum meer aandacht heeft voor wereldwijd erfgoed.

Logischerwijs wordt veel overlegd met het Prinsessehof. Waar mogelijk wordt gekeken hoe aankopen en presentatie elkaar kunnen aanvullen of versterken. Zo vond de expositie van Lennart Lahuis in beide musea plaats. Lennart Lahuis exposeerde van 8 december 2018 t/m 24 maart 2019 in het Fries Museum onder de titel *Constant Escapement*. Met behulp van bijzondere materialen en technieken verwerkt Lahuis tekst en beeld in kunstwerken die draaien om vergankelijkheid, erosie en tijdelijkheid. Hij bedekte beelden onder een laag bijenwas en maakte een serie over de Brexit die hij verbindt met de geografische verwijdering van Groot-Brittannië van het Europese vasteland. In deze werken krijgt vergankelijkheid een politieke lading. Gelijktijdig waren in Keramiekmuseum Prinsessehof grote, langzaam wegvloeiende kleitabletten over de Brexit te zien. Deze samenwerking willen we doorzetten om tot een stevige uitspraak en rijk aanbod te komen in beide musea.

We voelen ons verwant met het Bonnefantenmuseum in Maastricht, we zien overeenkomsten in de positionering binnen zowel een lokale, nationale en internationale context. Het Bonnefantenmuseum lukt het om een uitstekende balans te vinden tussen sterke presentaties van Limburgse kunstenaars (Melanie Bonajo, Keetje Mans), opdrachten die aansluiten bij de eigen collectie zoals de werkperiode van Helen Verhoeven en presentaties van nationale en internationale kunstenaars. Het Bonnefanten is een uitgesproken kunstenaars museum en wat conceptueller ingesteld, een logische plek voor het werk van iemand als Marcel Broodthaers, en Bob Eikelenboom en Juliaan Andeweg, terwijl iemand als Robert Zandvliet niet alleen vanwege zijn lokale oorsprong goed aansluit op de collectie van het Fries Museum. Er liggen al afspraken tot overleg met het Bonnefantenmuseum.

Lennart Lahuis in het Fries Museum: *Skyline*, 2016

Lennart Lahuis in het Prinsessehof: *Two-stage opening of the Dover Strait and the origin of the island Britain*, 2018

Binnen Nederland voelen we ons ook verwant met Museum Arnhem, waar ook aandacht is voor de eigenzinnige kunstenaar en waar de positie aan de periferie wordt ingezet voor een kritische blik op afstand. Het ligt niet in de lijn der verwachtingen dat het beleid van het Fries museum zich zou richten op activisme of engagement zoals het Van Abbe Museum in Eindhoven dit al enige tijd doet. We werken, zoals uiteengezet, zeker vanuit engagement, maar op een wat kalmere manier die bij Friesland past, zodat het effectief kan landen.

6. conclusie

De nieuwe interpretatie van de beleidslijnen 'ruimte en identiteit' zoals beschreven in hoofdstuk 3 zal vanzelfsprekend leiden tot een aankoop- en presentatiebeleid dat het oeuvre van de kunstenaar toetst aan relevante technologische of maatschappelijke ontwikkelingen, van lokaal tot globaal. Het beleid zal zich vooral maatschappelijk betrokken en onderzoekend tonen.

Het Fries Museum wil binnen de gestelde overkoepelende thematiek een duidelijk eigen profiel laten zien. Hedendaagse ontwikkelingen worden in onze globaliserende maatschappij al lang niet meer bepaald door specifieke lokale ontwikkelingen, maar de lokaliteit van Leeuwarden en Friesland heeft wel geleid tot een eigenzinnige attitude. Die attitude grijpen we graag aan voor een onderscheidende aandacht voor de kunstenaar die die zich op de grens van, of buiten de gebaande paden van de hedendaagse kunstwereld begeeft. Dit biedt niet alleen ruimte aan de typisch Friese kunstenaar, maar ook aan de kunstenaars van elders die een net andere beeldtaal of attitude dan de gangbare bezigen.

Deze huidige beleidslijn in het expositie en collectiebeleid is krachtig en effectief ingezet door de vorige curator Eelco van der Lingen, hij heeft het museum goed op de kaart gezet en voor zijn exposities kwamen en komen geïnteresseerden graag naar het noorden. *Fendug* is een voorbeeldig project dat alle intenties van het museum samenbrengt. Zijn opvolger Hanne Hagenaars zal deze lijn verder ontwikkelen en nieuwe accenten toevoegen. De grote aankoop van Osedax van Ellen Gallagher en Edgar Cleijne is een beeldbepalend werk

voor OtherWorldly en een belangrijke toevoeging aan de collectie.

Het Fries Museum wil het nieuwe gebouw, de recente successen en de rol van de culturele hoofdstad van Europa aangrijpen voor een periode van nieuw elan, waarin binnen de beleidslijnen ruimte en identiteit de relatie tussen Friesland en de wereld verder wordt onderzocht, opgezocht en gestimuleerd. Met een meer hedendaagse insteek en grotere ambities met betrekking tot bovenlokale kwaliteit en actuele urgente onderwerpen wil het museum het lokale kunstklimaat stimuleren.

Daarmee kan het gebruikmaken van de unieke *glocal* potentie van Friesland als epicentrum in de periferie. Aan de hand van de eigenzinnige kunstenaar zoeken we naar alternatieve routes langs actuele vraagstukken. Zo willen we komen tot een onderscheidend en relevant collectiebeleid, waaruit urgentie spreekt en dat aanvullend is op het nationale aanbod. Zo kan het de reikwijdte en zeggingskracht van de Collectie Nederland versterken. Het aankoopbeleid zal zich meer dan in het verleden richten op het aankopen van meerdere werken van minder kunstenaars om zo tot een stevigere basis te komen en te voorkomen dat aankopen incidenten binnen een collectie (en daarmee binnen de Collectie Nederland) worden. Om deze ambities goed vorm te geven, het nieuwe elan voor het voetlicht te brengen, continuïteit te geven aan ons streven naar een bovenlokale kwaliteit en een duidelijk statement, handhaven wij ons eigen aankoopbudget en vragen wij bij het Mondriaan Fonds het bedrag van € 62.000 per jaar aan.

Femmy Otten, *Eyes on the Horizon, no. 3, 2016*

